

S Martou Kubišovou

NEJEN O PRÁVECH ZVÍŘAT

Marta Kubišová je nejen uznávanou zpěvačkou, ale také dobrou vílou opuštěných a ztracených koček a psů. Díky její mnohaleté iniciativě se situace opuštěných zvířat u nás, a hlavně povědomí o ní, stala věcí veřejnou. V souladu se svou povahou vlastně s něčím nebo s někým bojovala celý svůj život. Když jsem se jí zeptala, jestli by ze svého života něco vymazala, kdyby to bylo možné, odpověděla mi, že ne, protože i to negativní ji zároveň nějak obohatilo. Dokonce by neškrtnla ani ne zrovna krátké období, kdy doma lepila sáčky, aby se nějak užívala, zatímco její hlas k lidem zazníval jen potají ze starých nahrávek. Naštěstí je dnes všechno jinak.

Byt spolu s ní obývá skoro šestiletá fenka azavaka Ganiet a čtyři kocouři různých povah a rozličného zbarvení. V době mé návštěvy ovšem byli všichni zalezlí - přede mnou jako cizím vetřelcem - ve svých skrýších, nakonec se osmělil vylézt jen jediný - ostražitý, ale nesmírně mazlivý "sibiřan" Bubu, kterého kdysi děti vytáhly z kanálu. Ganiet naopak zprvu dávala najevo svou převahu, za chvíli se však usadila na pohovce vedle své paní a láskyplně sledovala každé její slovo.

PORTRÉT

Foto: Karel Meister, Kateřina Kubišová
Text: Marcela Vašková

Pořad "Chcete mě?" zná naprostá většina televizních diváků. Málokdo si však uvědomuje, že vznikl v podstatě na váš popud. Jak začala vaše kariéra moderátorky a bojovnice za práva zvířat?

V pražské Městské knihovně se někdy na podzim roku 1991 konalo setkání milovníků a ochránců zvířat. Probíhalo v takové stísněné atmosféře a ze všech referátů vyznívalo smutné konstatování, že zatímco my lidé jsme se po 17. listopadu vydali směrem do Evropy, situace s opuštěnými, zatoulanými či týranými zvířaty se nezměnila. V tu dobu

právě končil jediný útulek, který u nás tehdy vůbec byl, a to v Praze-Klukovicích. Stála za ním partička soucitných ženských, které si nalezená zvířata vzaly k sobě domů a staraly se o ně a ošetřovaly je z vlastních prostředků. Tehdy bylo ještě velice těžké majitele zvířete nějak dohledat. Veterinární ošetření chybělo, protože na to jednoduše nebyly finance. Tehdy jsem si uvědomila, že domácí depozita jsou pro někoho, kdo hledá své ztracené zvíře, naprosto nedosažitelná a že by to chtělo zajít s kamerou přímo do těch domovů a zvířata prostřednictvím televize nabídnout. Spolu se scenáristou Jiřím Šebánkem jsme se dohodli, že navštívíme tehdejšího generálního ředitele Československé televize Ivo Mathé. Ten na náš návrh reagoval slovy: "Báječné, ale budete to moderovat vy, Marto!" a tím to všechno začalo. Od samého počátku byl duchovním otcem a supervizorem pořadu Jiří Šebánek. Později jsme přibrali ještě dalšího moderátora, šťastná volba padla na Jiřího Srstku, a v této sestavě na pořadu spolupracujeme už téměř 16 let.

Byla jste tak vlastně od počátku svědkem toho, jak se u nás situace s opuštěnými zvířaty vyvíjela. Kdy začaly vznikat první útulky?

V únoru 1992 jsme vyjeli s prvním dílem pořadu, a zhruba v té době se u nás začaly také budovat útulky, různé azyls a záchranné stanice pro volně žijící zvířata. Začaly se zakládat také nadace na ochranu zvířat. Ještě mám v živé paměti, jak jsme tehdy na magistrátu svedli boj kvůli útulku v Sobíně. Po dlouhých tahanicích skončil na místě Osvobozené domácnosti v Troji, kde pak obyvatelé, přestože tam byly asi jen tři nájemní vily, vyrukovali s tím, že hluková hladina je vysoká. Že tam jezdí vlak, to jim nevadilo. Navíc tam byla do pětimetrové hloubky kontaminovaná půda, takže si opravdu zažili své. My jsme prostřednictvím kamery naléhali na magistrát, aby jim pomohl. Dnes je to útulek na evropské, ne-li světové úrovni.

Před pár lety se objevila snaha změnit koncepci pořadu na takový spíše oddechový magazín o zvířatech. Jaká je situace dnes?

Tendence udělat z pořadu "Chcete mě?" spíše takový "lifestyle" se opravdu objevily. Ozývaly se hlasy jako "prosím vás, ty krváky tam nedávejte", ale my jsme si zase říkali, že někdo tomu bezpráví přece musí pomoci zabránit. Tak jsme trochu polevíli a teď naštěstí zase máme povoleno být o něco "ochranářštější". Před lety jsme třeba řešili takovou krutou kauzu, kdy myslivci zastřelili psa, který běžel za koněm, a protože se to nepovedlo, tak ho ještě podržili a strčili mu hlavu do potoka. Za tímto činem stálo myslivecké sdružení

a místní řezník, protože měli vztek na jednu slečnu, která měla koně a za ní běhal krásný irský setr. Když se to začalo vyšetřovat, tak ještě postřelili koně jejímu příteli. Tato kauza se vlekla hrozně dlouho a my jsme ji celou dobu sledovali. Aktuální jsou také situace, kdy je odstřeleno zvíře, jehož majitel zemřel. Což je v dnešní době neskutečné. Velkou kauzou, kterou připravujeme, jsou právě takzvané "odúmrtě".

Je jen dobře, že se na tyto případy bude poukazovat. Zase to posune vývoj o něco dál...

Tehdy jsem si říkala, že jestli se ocitneme někde mezi psími salony a takovými krutými událostmi, tak běda nám. Bylo mi jasné, že struktura pořadu by byla asi taková, že bychom udělali nabídku zvířat a pak už by byly jen samé brilantové náhrdelníky. To by znamenalo absolutní konec pořadu. Naštěstí se nám ho podařilo ubránit. Přitom "Chcete mě?" je patrně jediný pořad u nás, který opravdu viditelně pomáhá zvířatům.

Nic přece nebrání tomu, aby takové pořady existovaly paralelně.

Jistě - jen ať je hodně pořadů o zvířatech, tím se nic nezkaží. Dnes je k vidění celá škála kvalitních pořadů například na Discovery nebo Animal Planet, kterým lze jen obtížně konkurovat.

Lidé kolem útulků se teď bouří proti připravované reality show, jejímž smyslem je nalézt nový domov pro psy, o které se jejich majitelé z nějakého vážného důvodu nemůžou starat. Nešťastný majitel, který si například nemůže vzít zvíře do domova důchodců nebo se musí odstěhovat a nezbyvá mu, než dát zvíře pryč, si prostřednictvím tohoto pořadu bude moci vybrat pro svého psa co nejhodnějšího páníčka. To máte naživo před kamerou slzy na jedné i na druhé straně... Je tady však riziko, že si pes u nového majitele nezvykne. Útulkáři předem varují, že si ta zvířata pak nenechají vnutit. Za chvíli by něco podobného mohli dělat s odloženými dětmi.

Ve prospěch útulků pořádáte také benefiční koncerty...

To ovšem děláme pro útulky, které nejsou pod žádnou správou - jako je například útulek Sirius mezi Pískem a Tábořem, kde se dvě velice soucitné ženy starají o zvířata, kterých si nikdo nevšimne ani v útulku. Zvířata to totiž obvykle po nějaké době vzdají. Málokteré zvíře si na útulek zvykne. Samozřejmě existují výjimky, ale většinou zvíře doufá a doufá, a pak to najednou vzdá - smutní, přestane žrát a jede. Některé třeba za tři měsíce, jiné později. Všechno je to o rychlosti. V útulcích by se to mělo točit. Jsou bohužel období - před dovolenými

Vincent

a po Novém roce - kdy se to sice točí, ale směrem do útulku. Stává se, že před Vánoce se útulek téměř vyprázdní, ale pak mají polovinu zvířat zpátky. V současné době ale hodně pomáhá čipování.

Odborníci upozorňují, že u zvířat z útulků je největším problémem agresivita a že to je hlavním důvodem, proč se s novými majiteli nesžijí. Ať už je to dáno tím, co pes zažil nebo jinými okolnostmi...

Veterináři vám řeknou: "Tady je jakákoliv rada těžká, jsou to prostě zvířata bez minulosti." Za ty měsíce života v útulku si navíc zvyknou, že co si neuchvátí, to nemají. Některá se tak chovají i přesto, že je noví majitelé hýčka-

Bruno, druhý z kocourů bratrů

jí. Jiná zase zalezou do kouta a musíte je tahat ze zdumčivých nálad a splínů. I nám se stalo, že dcera si v útulku vybrala kočičku, a protože jsme už doma měli kocoury, museli jsme ji po nějaké době nechat vykastrovat. Všimli jsme si, že špatně dýchá, ale i náš, mimochodem velice dobrý, veterinář si myslel, že je to tím, že prodělala zápal plic. Po zákroku začala chladnout a nakonec nepřežila. Až při pitvě veterinář zjistil, že měla protrženou bránici a podle něj byl vůbec zázrak, že se u nás udržela tak dlouho. Musela prodělat nějaký úraz, jehož následkem bylo zranění (způsobené zřejmě pádem nebo kopnutím), to ovšem nikdo nemohl při běžném vyšetření poznat. To je samozřejmě velké riziko.

Reagují lidé na zvířata z útulků s větším zájmem, když slyší v televizi jejich konkrétní příběh?

Určitě. Musím říct, že od samého začátku jsme měli štěstí na dobré kameramany, kteří jsou opravdu akční, dají si tu práci a udělají pěkné detaily. Nevěřila byste, jak na tom záleží a jaký to má na diváky vliv. Vždycky je nutné zvíře dobře ukázat a říct o něm pravdu, případně zmínit okolnosti jeho přijetí do útulku a detaily, které z jeho předchozího života známe. Někdy se stane, že se sejde třeba pětadvacet zájemců a všichni chtějí jen toho jednoho pejska.

Je problém, když má pes či kočka nějaký zřejmý handicap?

Není. Stále se najdou lidé, kteří přijdou a řeknou: "Dejte mi to nejubožejší zvíře, které tady máte", obzvlášť když někomu nechybí finance a vidí, že útulek se potýká s určitými problémy. Nebo se takového zvířete občas ujme i nějaký veterinář, který třeba má své zdravé psy a vezme si k nim ještě dalšího, o němž ví, že bude potřebovat jeho péči.

Zlepšuje se u nás s osvětou situace?

Veřejné mínění ve prospěch domácích zvířat se nesporně zvedlo, to je pravda. Když jsme řekli, že uděláme krok do Evropy, tak jsme ho logicky museli udělat i v této oblasti. Pravdou ale je, že jsou excesy, které i tu nejdemokratičtější společnost vyvedou z míry, a to se tady stává taky.

Strašně také záleží na lokalitě. Kde se lidem dobře daří, tak je lepší situace i se zvířaty. Obecně na vesnici a v okrajových čtvrtích některých velkých měst ještě vládne povědomí, že kočky mají chytat myši, takže tam nemají nijak na různých ustláno, a takové to týrání zvířat tam bují mnohem víc. Psa odchytil policie a odveze ho do útulku, tam není problém. Nebo ho tam přivedou sami majitelé. Dochází i ke smutným situacím, například v Táboře majitel přivedl do útulku psa,

a protože zrovna nebylo otevřeno, tak ho pár metrů od něj oběsil. To jsou hrozné příběhy. To si pak vždycy říkáme, že osvěta je nutná - pořád lidem opakovat, že než zvíře někam vypouštět, je lepší ho bez vysvětlení předat v útulku. Jiné zvíře zase našli v lese, ještě se zarostlým drátem v těle, takové věci se bohužel pořád stávají. Naštěstí jen málokdy se stane taková ta krutost, která není úplně veřejná - třeba že kluci zapálí kočku a ještě si to vyfotí na mobil a pak to někde dají k dobru. Takové věci by se měly trestat velice přísně. Stalo se nám, že u takového případu řekl táta kluka, který to udělal: "Ale prosím vás, vždyť to je taková klukovina".

Když pak ale vidíte pozitivní výsledek, musíte mít dobrý pocit...

Je to úkol na celý život. Ale na poli domácích mazlíčků jsou určitě vidět výsledky. Bojujeme nejen za psy a kočky, ale také třeba za koně, a dokonce i za slepice. Dáváme hlas všem iniciativám, jako je Svoboda zvířat, Nadace pro ochranu zvířat nebo Společnost pro zvířata apod. Pomocí veřejného mínění bojujeme i za lepší podmínky pro transportovaná zvířata - aby na hranicích probíhaly veterinární kontroly a zvířata neopouštěla republiku doslova "na kolenou". Když vidíte takový transport zaznamenaný skrytou kamerou, tak vás pak opouští síla žít. Podobná situace je kolem japonského rybolovu, to jsou zálivy plné krve. Rozhodně je nutné to ukazovat a mluvit o tom. Právě probíhá velká celosvětová petiční akce, kterou vyprovokovala WSPA, což je světový fond na ochranu zvířat, jejímž cílem je nasbírat 10 milionů podpisů, aby OSN přiznalo všeobecnou deklaraci práv zvířat. Tak jako dítě má svá práva, měla by je mít i zvířata. Díky internetu teď proudí všechny zprávy mnohem rychleji a je tak možné na každý problém i rychleji reagovat.

Jste spíš městský typ, nebo byste dala přednost přírodě, kdybyste si mohla vybrat? Několik let jste strávila na Vysočině...

Koncerty a zpívání by se s odlehlou končinou daly samozřejmě jen velice těžko skloubit, ale jinak bych určitě vypadla na vesnici. Vyrůstala jsem ve vile na budějovickém předměstí, dědeček měl krásnou udržovanou zahradu. Otec byl lékař a já i bratr jsme s ním rádi absolvovali vizity na venkově, kde jsme zároveň obdivovali všechna ta zvířata. Vysočina pro mě byla úplně prvotní zkušenost. Všechno to bylo zcela nové. Co jsem tam zažívala, byla hrůza, známý bestseller "Vejece a já" je proti tomu selanka. Ze začátku jsem nevěděla, co dělat dřív. Sedm let jsem tam bydlela trvale, nebyla tam ani studna, jen dvě stě metrů od baráku studánka.

Bubu je výjimečný příklad lásky k bytu

Pudlové se mnou chodili pro vodu, každý z boku vedle jednoho kýble. Po čtyřech letech budování a boje s přírodou se pak narodila Káťa. Tehdejší léto nepřetržitě lilo, plínky jsme máchali v Sázavě... Ale nějak to nakonec všechno dopadlo. A dcera mi zrovna nedávno říkala, že to bylo nejkrásnější dětství, jaké mohla mít.

Musím říct, že mezi vámi a dcerou je cítit určitá rezonance, jakou by vám mnozí rodiče jistě mohli jen závidět. V poslední době s vámi Kateřina spolupracuje i na reportážích. V souvislosti s tím jste zmínila určité subjekty, se kterými se vám špatně jedná. Můžete to upřesnit?

Mimín, který byl nalezen pod kontejnerem

Kdysi se nám například stalo, že jsme jeli točit případ, kdy myslivce zastřelil na vesnici jen tak z dlouhé chvíle kočku. Přitom myslivci mají jasný zákaz, že do dvou set metrů od nejbližšího trvale obydleného stavení nesmí vystřelit. Smál se mi do očí, já jsem už viděla rudě a měla jsem chuť mu jednu plácnout. Ale pak jsem si uvědomila, že jako zpěvačka prostě nemůžu a ani nechci podobné situace řešit a hádat se s někým takovým téměř jako hokynářka. Dcera je naopak takový kontaktní člověk, který podobné problémy nemá. Studovala publicistiku a asi je ve škole přece jen naučili, že když chtějí něco zjistit, tak musí být neustále vstřícní. To já nedokážu, s takovými lidmi prostě nechci jednat. Kateřina odmalička miluje zvířata, bez jakýchkoliv obav se vždycky vrhala kolem krku cizím psům. Prostě neposlechla a musela si na to zvíře sáhnout.

Cítíte se spokojená?

Já nejsem člověk, který by dokázal být dlouho spokojený. Jsem schopná konstatovat dílčí úspěchy, to ano, ale jsem ráda, když je to za mnou. Odmáznu to a už vidím nový problém. Před pár týdny jsem například podobně jako každého půl roku řešila, jestli pořad "Chcete mě?" bude, nebo nebude existovat. Najednou jsme zjistili, že nejsme ve vysílacím schématu. Přitom vždycky, když Česká televize hovoří o nějakých svých zásluhách, tak vyzdvihuje náš pořad a adventní koncerty - a na obou těchto pořadech se podílím. Z toho logicky plyne, že by za těmi pořady měla také stát a ne že nějak "vypadnou" z nabídkového koše. Naštěstí to dobře dopadlo a od nového roku bude pořad Chcete mě pravidelně vysílán každou středu v šest hodin večer.

Pokud vím, také většina kočičích členů vaší domácnosti pochází z útulků, zpod kontejneru a podobně...

Jaké jsou jejich osudy?

Nejstarší z nich, sibiřský kocour Bubu, je zcela výjimečný případ lásky k bytu, do kterého jsme jej s dcerou před léty přivezly z pražského útulku. Tam se dostal coby kotě uvízlé v kanálu. Po krátkém pobytu v útulku si tedy náš byt náležitě považoval a dnes ho odtud nikdo nedostane, takže i veterinář musel kvůli očkování začít jezdit k nám domů. Tehdy jej navíc doma čekal natolik společenský perský kocour Tiffany, že kdyby se do bytu vešla třeba žirafa,

Tiffany by ji nadšeně přijal. Po několika měsících se u nás ocitl černý kocourek, který údajně celou noc našel pod kontejnerem v naší ulici. Donesla mi jej souseďka se slovy, abych tomu ubožátku našla nový domov. Avšak když jsem prohlásila, že kocour Mimín, jak jsme ho pojmenovali, je připraven k nabídnutí v programu "Chcete mě?", dcera mi oznámila, že bez něj nemůže žít. Právě tehdy jsem si do domácnosti nasadila dáblíčka. Tiffanyho nijak z míry nevyváděl, ovšem Bubu na něj byl doslova alergický. Časem se kocouří sestava musela srovnat, byť zápasů a všemožných třenic nebylo málo. Nad kocouřím blahem bděl můj první azavak Djago. Toho bohužel v jeho osmi letech a v doprovodu tehdy roční Ganiet srazilo auto. Dezorientovaná Ganiet pak v bytě tiše zuřila. Ničila věci a nevnímala žádné povely ani zákazy. Po několika dlouhých měsících se naučila žít bez kamaráda a ujala se řízení kocouří smečky. Zároveň se s pocitem vůdce začala chovat jako dáma. Proto ji dnes můžu s sebou brát kamkoliv.

Soulad a harmonii mé domácí zoo však rozhodil náhlý příchod dvou kocouřích bratrů z útulku v Sobíně. Nenašel se nikdo, kdo by se ujal obou najednou, proto jsem je vzala k nám domů. Přijetí bylo víc než slibné, a tak jsem si bratry ponechala a z bytu jsem byla nucena vybudovat pevnost. Jeden z nich mi totiž pár dní po příchodu sešplhal na pět dní dolů, možná, že na ulici dokonce vypadl. Zpět netrefil, a tak přežil ve sklepě sousední sekce. Jmenuje se Vincent a má zrzavý kožíšek. Jeho bratr má také krásnou kresbu srsti, jen je hnědočerný a říkáme mu Bruno. Loni v září mě však následkem mozkové embolie opustil můj nejstarší a nejužasnější Tiffany... Nebylo mu méně než sedmáct let! Veterináři mě utěšovali právě jeho věkem. Pro mě to ale byla nenahraditelná ztráta stejně jako ztráta Djaga, se kterou se nedokážu vyrovnat ani po pěti letech.

Umíte si to bez svých zvířecích miláčků vůbec ještě představit?

Naprosto ne. *(podívá se do očí Ganiet, která se jako mávnutím kouzelného proutku promění ze sebevědomé dámy v oddaného domácího mazlíčka)* A tak denně uklízím, luxuji, odchlupuji části nábytku, starám se o správnou zvířecí stravu, čistím jejich dvě luxusní WC, ale za nic bych to nevyměnila, ani za perfektně uklizený byt a prázdno v něm. Je úžasné, jak mi každý z těch tvorečků dá několikrát denně znát svou přízeň a spokojenost s mým vedením domácnosti. A co víc si můžu přát!?

